

ĐỒNG NHÂN DÂN TỆ TĂNG GIÁ TÁC ĐỘNG TỚI KINH TẾ VIỆT NAM NHƯ THẾ NÀO?

NGUYỄN NHÂM*

Ngày 25/6/2010, Ngân hàng trung ương TQ (PBOC) đã xác lập tỷ giá hối đoái của đồng nhân dân tệ (NDT) ở mức cao nhất trong 5 năm qua. Tỷ giá tham chiếu trung tâm ở mức 1 USD đổi được 6,7896 NDT. Những đánh giá của giới chuyên gia trong và ngoài nước về nguyên nhân của sự tăng giá và sự tác động của nó tới VN được dư luận quan tâm.

1. Nguyên nhân TQ tăng giá đồng NDT

- Tăng giá đồng NDT là khuynh hướng không thể đảo ngược giúp TQ thúc đẩy tiến trình tái cơ cấu nền kinh tế, đảm bảo sự tăng trưởng bền vững.

Việc tăng giá đồng NDT được giới phân tích quốc tế coi là động thái phù hợp với các lợi ích dài hạn cơ bản của TQ, bởi nó thúc đẩy tiến trình tái cơ cấu nền kinh tế (nhiệm vụ trọng tâm mà Thủ tướng TQ Ôn Gia Bảo đã nhấn mạnh tại kỳ họp thứ ba Quốc hội TQ khóa XI, từ ngày 5-14/3/2010). Vấn đề tái cơ cấu nền kinh tế TQ bao gồm: chuyển đổi mô hình kinh tế; tái cơ cấu công nghiệp và thúc đẩy thị trường nội địa. Tăng giá đồng NDT, nền kinh tế TQ sẽ được điều chỉnh theo hướng tích cực hơn đó là:

+ Kinh tế TQ sẽ giảm sự phụ thuộc vào xuất khẩu: Cái giá của sự tăng trưởng thần tốc trong nền kinh tế TQ (dựa vào xuất khẩu) đã kéo theo hiện tượng đầu tư ô ạt, tỷ lệ sinh lời thấp, ô nhiễm

môi trường nghiêm trọng và gia công xuất khẩu hàng kém chất lượng. Bên cạnh đó, cuộc khủng hoảng kinh tế tài chính toàn cầu đã khiến mô hình kinh tế phụ thuộc xuất khẩu của TQ không còn phù hợp. Giới chuyên gia kinh tế TQ cho rằng TQ rất cần một cơ cấu phát triển bền vững hơn với chất lượng tăng trưởng được cải thiện. Tăng giá đồng NDT chính là điều kiện để TQ giảm sự phụ thuộc vào xuất khẩu và dựa nhiều hơn vào nhu cầu nội địa.

+ Tạo điều kiện thuận lợi cho kinh tế TQ tiến về mô hình tăng trưởng “dựa nhiều hơn vào thị trường nội địa”: Nền kinh tế TQ thời gian qua bị chi phối bởi chính sách kích thích của chính phủ đã kìm hãm đầu tư và tiêu dùng tư nhân, tạo nguy cơ cơ lạm phát và bong bóng bất động sản. Một trong những “điểm cộng” tuyệt đối cho TQ mà Tổng giám đốc IMF đưa ra là việc tăng giá đồng NDT sẽ giúp các doanh nghiệp TQ biết cách tập trung vào thị trường nội địa trong thời điểm nền kinh tế thế giới đang tái cân bằng sau khủng hoảng tài chính toàn cầu (đặc biệt, khi mà người dân Mỹ đang thắt chặt chi tiêu và sức mua hàng hoá TQ của thị trường châu Âu trong cuộc khủng hoảng nợ giảm mạnh). Thời gian gần đây, TQ cũng đã thực hiện các bước để tăng sức mua trong nước. Thống đốc Ngân hàng Trung ương TQ Chu Tiểu Xuyên kêu gọi người dân TQ ủng hộ sự

chuyển dịch trong trật tự kinh tế giới (được tạo ra bởi cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu) bằng cách chi tiêu mạnh hơn nhằm duy trì sự phát triển kinh tế.

+ Tạo hướng cho TQ thực hiện sự chuyển đổi cơ cấu công nghiệp với trọng tâm là các doanh nghiệp quy mô lớn với công nghệ cao: Đồng NDT tăng giá, TQ sẽ được nhập nguyên vật liệu thô và năng lượng với mức giá rẻ hơn. Điều này sẽ thuận lợi cho TQ thực thi việc chuyển đổi cơ cấu công nghiệp với trọng tâm là các doanh nghiệp quy mô lớn với công nghệ cao, tạo ra sản phẩm mang tính cạnh tranh quốc tế. Điều này cũng lý giải tại sao, ngay từ đầu năm 2009, chính phủ TQ đã lên kế hoạch từ “công xưởng của thế giới” trở thành một “thị trường toàn cầu” thông qua chính sách đặt trọng điểm vào 10 ngành công nghiệp chiến lược (TQ chọn ra 10 ngành công nghiệp chiến lược như ô tô, thép, điện tử, viễn thông... để tập trung đầu tư phát triển, đặc biệt là thay thế trang thiết bị cũ kỹ, lạc hậu bằng máy móc hiện đại). Khi TQ tăng thêm yếu tố giá trị gia tăng vào trong các sản phẩm của họ, đặc biệt trong lĩnh vực công nghệ, sản phẩm không chỉ mang tính cạnh tranh quốc tế mà còn thúc đẩy các doanh nghiệp sản xuất với cường độ cao, mở rộng dây chuyền công nghiệp, tạo việc làm cho người lao động, có thể trả lương cao hơn cho công nhân, sức mua của người dân với tiền lương cao sẽ tạo đà kích thích và duy trì nền kinh tế phát triển. Đồng thời, chính việc thúc đẩy công nghiệp nội địa của chính phủ TQ sẽ tạo điều kiện để nước này dần thay thế các bộ phận nhập khẩu bằng sản phẩm sản xuất trong nước.

- Tăng giá đồng NDT là điều kiện để TQ quốc tế hóa đồng NDT.

TQ đang có trong tay những lợi thế để tăng giá đồng NDT nhằm thực hiện tham vọng quốc tế hoá đồng tiền này. Cụ thể:

+ Cấu trúc của hệ thống tài chính quốc tế đang tồn tại nhiều khiếm khuyết, bất ổn. Hai trục tiền tệ chính là USD và Euro chưa đủ sức kiểm soát lòng tin của thị trường tài chính toàn cầu - bức tranh kinh tế chưa rõ nét của Mỹ và Eurozone, các chính sách nới lỏng tiền tệ định lượng và tình hình nợ công cao đã tạo ra những ảnh hưởng tiêu

cực về lòng tin của các nhà đầu tư đối với hai đồng tiền tệ USD và Euro. Một số chuyên gia TQ đang đề cập đến cái gọi là thế "chân vạc" giữa đồng NDT với USD, Euro (NDT có thể trở thành trục tiền tệ thứ 3); đồng NDT phải có một sự chuẩn bị kỹ lưỡng (tăng giá đồng NDT là một xu hướng tất yếu và là điều kiện cho sự chuẩn bị này).

Báo cáo của Ngân hàng Phát triển châu Á (ADB) ngày 24/6/2010 do 11 nhà kinh tế từ khắp nơi trên thế giới hoàn thành, bao gồm các học giả nổi tiếng như Joseph Stiglitz và Barry Eichengren đã xác nhận: Đồng NDT chưa trở thành tiền tệ quốc tế nhưng quá trình quốc tế hóa của loại tiền tệ này sẽ nhanh hơn (sẽ diễn ra hoàn toàn trước năm 2020 - thời điểm TQ biến Thượng Hải thành trung tâm tài chính quốc tế). Nghiên cứu của ADB cho thấy đồng NDT sẽ đóng vai trò rất quan trọng trên toàn cầu và trong khu vực, với điều kiện TQ phải cải cách thành công chính sách tiền tệ của mình. Khi đồng NDT trở nên dễ chuyển đổi hơn, nó sẽ dần trở thành tiền tệ quốc tế - chiếm khoảng 3% đến 12% lượng tiền dự trữ quốc tế vào năm 2035.

IMF đã cam kết sẽ chuyển ít nhất 5% trong quyền bỏ phiếu tại định chế này sang cho các thành viên là các nền kinh tế mới nổi, trong đó, IMF muốn bổ sung thêm các đồng tiền khác vào rổ tiền tệ của SDR (quyền rút vốn đặc biệt), mà khởi đầu sẽ là đồng NDT.

Với vai trò là một trung tâm tài chính quốc tế hoạt động dưới hình thức "một quốc gia - hai thể chế" Hồng Kông là một địa điểm lý tưởng cho nỗ lực quốc tế hóa đồng NDT của TQ.

Những động thái gần đây của Ngân hàng Trung ương TQ cho thấy quốc gia này đã sẵn sàng từng bước quốc tế hóa đồng NDT thông qua việc quyết định điều chỉnh tỷ giá hối đoái và cam kết duy trì tính linh hoạt của đồng NDT; mở rộng chương trình thí điểm giao dịch thương mại bằng đồng NDT.

TQ đang quyết tâm thực hiện hiệu quả những bước đi đầu tiên, tạo điều kiện để đưa NDT thành một trong số những đồng tiền dự trữ của thế giới.

Kế hoạch dài hơn, nhằm thay thế đồng USD bằng một đồng tiền siêu chủ quyền tương tự như SDR của IMF (NDT là một phần của đồng tiền

siêu chủ quyền này) đã được Thống đốc Ngân hàng Trung ương TQ Chu Tiểu Xuyên đưa ra từ tháng 3/2009.

Thời gian gần đây, TQ thực thi hàng loạt các biện pháp nhằm thúc đẩy việc sử dụng đồng NDT bên ngoài biên giới, tạo ảnh hưởng lớn hơn trong các vấn đề tài chính quốc tế. Đáng chú ý:

Ngày 17/6/2010, TQ đã mở rộng một chương trình thử nghiệm cho phép sử dụng NDT trong thanh toán xuất nhập khẩu, thay thế cho USD và các ngoại tệ khác. Chương trình này đã được mở rộng tới các doanh nghiệp tại 20 tỉnh thành ở TQ, thay vì chỉ 5 thành phố như ban đầu, và được áp dụng với đối tác thuộc mọi quốc gia và vùng lãnh thổ, thay vì chỉ các đối tác ở Hồng Kông, Macau và Đông Nam Á như trước.

Nhằm khuyến khích giao dịch buôn bán với một số quốc gia láng giềng thực hiện bằng đồng NDT, TQ đưa ra điều kiện: Nếu hai đối tác tham gia giao dịch thương mại đã có sẵn tiền NDT thì họ không cần sử dụng thị trường hối đoái để thanh toán. Từ cuối tháng 3 tới cuối tháng 5/2010, tổng kim ngạch thương mại được thanh toán bằng NDT đã tăng gấp đôi, lên mức 44,6 tỷ NDT, tương đương 6,6 tỷ USD. Mặc dù con số này là quá nhỏ so với kim ngạch xuất nhập khẩu của TQ nhưng nếu TQ tiếp tục tăng cường tính linh hoạt cho tỷ giá NDT, nhu cầu của các công ty ở nước này muốn tránh những rủi ro về tỷ giá bằng cách thanh toán bằng đồng NDT sẽ tăng lên. Theo lãnh đạo HSBC tại TQ, trong vòng 3 - 5 năm tới, hơn một nửa tổng kim ngạch thương mại của TQ, chủ yếu là trong quan hệ thương mại với các thị trường mới nổi, sẽ được thanh toán bằng NDT. Đây cũng là lý do để các công ty nước ngoài đa dạng hoá các phương thức đầu tư NDT ở Hồng Kông. Vừa qua, một công ty thu phí đường bộ mang tên Hopewell Highway Infrastructure đã công bố phát hành trái phiếu doanh nghiệp bằng NDT tại Hồng Kông. Các hợp đồng bảo hiểm tính theo NDT cũng được kỳ vọng sẽ sớm xuất hiện. Các nhà chức trách Hồng Kông hiện còn đang đưa ra kế hoạch, cho phép các công ty môi giới nhận tiền gửi NDT và đầu tư vào thị trường vốn ở đại lục. Trong chương trình này, một số quỹ đầu tư ngoại được phép chuyển đổi 30 tỷ USD sang NDT để đầu tư vào

TQ. Giới lãnh đạo TQ có thể sẽ đưa kiều bào TQ vào các vị trí quan trọng tại IMF và WB; nghĩ đến việc tham gia các thể chế tài chính khu vực mới, và thúc đẩy tính hoán đổi của NDT trong các trao đổi khu vực.

2. Tác động của việc tăng giá đồng NDT tới Kinh tế VN

- Tác động tích cực:

Tạo cơ hội để ngành xuất khẩu của VN thâm nhập vào thị trường TQ và nền kinh tế VN thực hiện mục tiêu kiểm chế nhập siêu; thu hút đầu tư nước ngoài, nhất là đầu tư từ phía TQ.

Đồng NDT tăng giá, hàng xuất khẩu của TQ sẽ trở nên đắt hơn, và giảm khả năng cạnh tranh. Đây sẽ là một cơ hội đối với ngành xuất khẩu của VN để thâm nhập vào thị trường TQ, đặc biệt là nếu các khoản trao đổi đó được thanh toán bằng USD. Qua đó VN có thể hy vọng giảm bớt thâm hụt mậu dịch đối với TQ.

Bên cạnh xuất khẩu, quyết định nới lỏng tỷ giá đồng NDT của TQ cũng là điều kiện thuận lợi để kinh tế VN thực hiện mục tiêu kiểm chế nhập siêu (theo số liệu của Tổng cục Hải quan VN, kim ngạch nhập khẩu hàng hóa từ TQ vào VN trong 5 tháng đầu năm 2010 đạt 7,37 tỷ USD, trên tổng giá trị nhập khẩu 31,6 tỷ USD. Riêng nhập siêu từ TQ đã lên tới gần 5,05 tỷ USD, xấp xỉ 90% tổng mức thâm hụt thương mại trong năm tháng qua).

Khả năng đầu tư ra nước ngoài của TQ sẽ còn lớn hơn so với hiện nay, và VN sẽ là một trong những thị trường nằm trong chiến lược phát triển đó của TQ. Hiện đã có hơn 800 dự án của TQ thực thi tại VN với việc tận dụng chi phí nhân công rẻ, tài nguyên phong phú và vị trí thuận tiện. VN cũng sẽ có nhiều cơ hội hơn trong việc thu hút vốn đầu tư nước ngoài khác do các công ty nước ngoài chuyển nhà máy tới VN để tận dụng chi phí nhân công thấp hơn chi phí nhân công tại TQ.

- Tác động tiêu cực:

Không chỉ gây nhiều áp lực lên vấn đề lạm phát mà về lâu dài, việc nâng tỷ giá đồng NDT còn tác động cả đến chiến lược phát triển của VN.

Về việc gây nhiều áp lực lên vấn đề lạm phát: Các chuyên gia kinh tế VN nhận định chỉ khi TQ tăng giá quá mạnh đồng NDT (10-20% so với

USD) thì cán cân thương mại giữa VN và TQ mới bị tác động đáng kể. Theo đó:

Đối với hoạt động nhập khẩu: Sự tăng giá hiện nay của đồng NDT không cải thiện được vấn đề VN nhập siêu từ TQ (nhóm hàng nhập khẩu nhiều nhất là máy móc thiết bị, nguyên vật liệu như vải, hoá chất, xăng dầu...). Nhìn vào bản chất của việc VN đang nhập siêu lớn với TQ, thì phần cạnh tranh trực tiếp là hàng tiêu dùng cuối cùng không nhiều. Việc đồng tiền TQ tăng giá sẽ gây nhiều áp lực lên vấn đề lạm phát của VN, nhất là khi ngoài chế độ chính ngạch hay tiểu ngạch, hoạt động xuất nhập khẩu của VN với TQ còn có một thị trường buôn lậu rất lớn khiến hàng hoá TQ tràn ngập tại thị trường VN.

Đối với hoạt động xuất khẩu: 4 mặt hàng của VN đứng đầu danh sách xuất khẩu sang TQ đều là khoáng sản và nguyên liệu thô. Giá cả của những hàng hoá này phụ thuộc nhiều vào giá thế giới, và khối lượng xuất khẩu của mặt hàng này không bị tác động nhiều bởi yếu tố tỷ giá. Sự kiện tăng giá đồng NDT đang tạo ra khả năng các doanh nghiệp sản xuất của VN sẽ gặp khó khăn.

Về tác động đến chiến lược phát triển kinh tế của VN: Các chuyên gia VN cảnh báo về những tác động đến chiến lược phát triển kinh tế của VN từ sự cân bằng lại chính sách phát triển theo hướng vừa chú trọng hơn đến tiêu thụ nội địa, vừa nâng cấp cơ máy sản xuất của TQ sau khi nước này tăng giá đồng NDT. Thậm chí, theo TS. Trần Đình Thiên, Viện trưởng Viện Kinh tế VN: Xu hướng lan tỏa cơ cấu theo kiểu "đội hình đàn sếu bay" từ TQ sang VN dưới tác động của việc đồng NDT lên giá là rất lớn, thậm chí, không tránh khỏi", còn theo TS. Võ Trí Thành, Phó viện trưởng Viện Nghiên cứu và Quản lý kinh tế Trung ương (CIEM): "Tác động của việc đồng NDT tăng giá đến nền kinh tế thế giới sẽ vô cùng to lớn. Với những nền kinh tế láng giềng của TQ và có thực lực yếu hơn, sự cảnh báo này càng tăng gấp bội".

Như vậy, việc tăng giá đồng NDT là nhu cầu khách quan của sự phát triển cân bằng và bền vững của nền kinh tế TQ. Tuy nhiên, trong xu thế toàn cầu hoá kinh tế, và trong bối cảnh nền kinh tế toàn cầu đang phục hồi sau khủng hoảng, đang phải cơ cấu lại, bao gồm cả việc xác lập vị thế của

đồng tiền nào có vai trò siêu chủ quyền (SDR). VN và TQ là 2 nước có quan hệ thị trường vừa có tính truyền thống, vừa mang tính hiện đại; vừa quan hệ trực tiếp, vừa theo thông lệ quốc tế... nên sự tác động của sự tăng giá đồng NDT là không tránh khỏi. Vì thế việc phân tích tính hai mặt của sự tác động là cần thiết để tìm ra các đối sách phù hợp nhằm tận dụng tối đa mặt tích cực và hạn chế đến mức thấp nhất mặt tiêu cực, nhất là vấn đề chiến lược phát triển phải được điều chỉnh cho phù hợp với những cân bằng mới về tỷ giá giữa các đồng tiền có vai trò toàn cầu trong cơ cấu tài chính quốc tế đang hình thành.

3. Một vài kiến nghị

Để tận dụng mặt tích cực, hạn chế mặt tiêu cực của việc đồng NDT tăng giá, chúng ta có thể và cần phải quan tâm đến một số giải pháp sau đây:

- Đẩy mạnh xuất khẩu, giảm áp lực nhập khẩu nhằm cải thiện cán cân thương mại với TQ.

- Đổi mới công nghệ, giảm giá thành, tăng năng xuất lao động nâng cao tính cạnh tranh với hàng hoá TQ trên cả thị trường hai nước và quốc tế.

- Đổi mới cơ cấu đầu tư, chuyển hướng đầu tư sang các thị trường ngoài TQ; tăng cường thu hút nguồn vốn FDI với công nghệ cao của nước ngoài, giảm nguồn vốn FDI của TQ, nhất là các dự án đầu tư với công nghệ thấp.

- Đẩy mạnh phát triển ngành du lịch, thu hút khách du lịch từ TQ và quốc tế, đồng thời đề phòng, hạn chế lao động nhập cư bất hợp pháp từ TQ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nhân dân: "Đồng Nhân dân tệ tăng giá cao nhất trong 5 năm qua so với đồng USD", 23/6/2010.
2. RFI: *Đồng Nhân dân tệ tăng giá tác động đến VN?* 29/6/2010.
3. Mỹ Vân, "Đồng Nhân dân tệ tăng giá: được nhiều hơn mất?" Theo *Sinhua*. WSJ. 23/6/2010.
4. *Pháp luật Online*: "Đồng Nhân dân tệ tăng giá: kẻ được, người mất?", 22/6/2010.
5. *Kinh tế Sài Gòn Online*: "Nhân dân tệ tăng giá và xuất nhập khẩu của VN", 22/7/2010.